

**PRVI POLUGODIŠNJI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI POSEBNOG AKCIONOG PLANA ZA
SPROVOĐENJE FITOSANITARNIH MJERA U CILJU SUZBIJANJA CRVENOG
SURLAŠA PALMI - *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier) SA PLANOM
REVITALIZACIJE I SANACIJE ŠTETA NASTALIH NJEGOVIM DJELOVANJEM**

U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore broj 07-212 od 1. februara 2018. godine, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove pripremiло je Prvi polugodišnji izvještaj o realizaciji Posebnog akcionog plana za period od 1. januara do 23. jula 2018. godine.

Zaključkom Vlade, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove zaduženi su da donesu Posebni akcioni plan za sprovođenje fitosanitarnih mjera u cilju suzbijanja crvenog surlaša palmi - *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier) sa planom revitalizacije i sanacije šteta nastalih njegovim djelovanjem (u daljem tekstu: Posebni akcioni plan).

Posebni akcioni plan (broj 320-225/18-1) Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je donijelo 22. februara 2018. godine sa ciljem ublažavanje negativnih efekata nastalih destruktivnim djelovanjem crvenog surlaša na palme i životnu sredinu. Fitosanitarne mjere utvrđene ovim planom treba da doprinesu prevenciji od napada na zdrave palme, sanaciji nastalih šteta i revitalizaciji prostora koji su pretrpjeli najveće štete. Mjere i aktivnosti su planirane na način da se pored najčešće primjenjivanih mjera, promovišu i druge propisane mjere primjenom posebnih tehnika i metoda za suzbijanje ovog štetnog organizma, kojima se smanjuje mogući štetan uticaj upotrebe pesticida na zdravlje ljudi, životinja i životnu sredinu. Posebnim akcionim planom dat je i prikaz raspodjele finansijskih sredstava za realizaciju mjera, u skladu sa uslovima po pojedinim lokalnim upravama.

Na osnovu utvrđenih kriterijuma predložene su odgovarajuće mjere i aktivnosti za svaku lokalnu upravu posebno i lista od 4 prioritetne mjere koje je neophodno izvršiti u narednom periodu sa procjenom troškova za njihovo sprovođenje:

1. Postavljanje klopki za praćenje brojnosti i dinamiku populacije - sa ciljem praćenja početka leta, dinamike populacije ovog štetnog organizma radi pravovremenog sprovođenja mjera tretiranja palmi i praćenja efikasnosti primijenjenih mjera.
2. Injektiranje/endoterapija - Metoda injektiranja/endoterapije vrši se ubrizgavanjem insekticida direktno u biljku radi: suzbijanja ovog štetnog organizma, smanjenja mogućeg negativnog uticaja pesticida na zdravlje ljudi, životinja i životnu sredinu, mogućnost primjene na palmama nepristupačnim za tretman zalivanja krošnje i bezbjednijeg tretmana palmi i tokom turističke sezone.
3. Nabavka i sadnja drugog bilja - sa ciljem sanacije šteta i očuvanja životne sredine predložena je mjera sadnje novog bilja i predstavlja indirektnu mjeru koja doprinosi suzbijanju crvenog surlaša palmi. Planirano je da, nakon izbora vrsta sadnog materijala, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja sprovede nabavku izabranog sadnog materijala. Preporuka Uprave je nabavka drugog bilja koje nije domaćin crvenog surlaša palmi (koje nije na spisku osjetljivog bilja), s obzirom da je čitavo crnogorsko primorje obilježeno područje u kojem je utvrđeno prisustvo crvenog surlaša palmi i rizik od infestacije novounešenih palmi je veoma visok.
4. Uništavanje napadnutih palmi - fitosanitarna mjera uništavanja napadnutih palmi, kao i druge naređene fitosanitarne mjere, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja sprovode držaoci bilja o sopstvenom trošku. Međutim, u praksi se javljaju problemi u sprovođenju mjere uništavanja, kao što su: nepoznat držalac bilja, nedostupan držalac

bilja (strani državljani bez stalnog mjesta boravka u Crnoj Gori), nedostatak finansijskih sredstava držaoca bilja i dr. Uprava je donijela interne instrukcije za postupanja fitosanitarne inspekcije za uništavanje palmi kod fizičkih lica u navedenim posebnim okolnostima.

Spovođenje mjere 3 planirano je za IV kvartal zbog adekvatnog perioda za sadnju bilja.

U skladu sa Zaključkom Vlade na zahtjev Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo finansija je otvorilo poseban račun predviđen za uplatu novčanih sredstava za sprovođenje Posebnog akcionog plana 28. 02. 2018. godine. Sredstva u iznosu od 275.000,00 € uplaćena su na poseban račun 11.04.2018.godine. Istog dana Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je donijelo Odluku o pokretanju postupka hitne nabavke za nabavku i pregled klopki (Partija 1), nabavku injektora i kompleta za endoterapiju (Partija 2) i uništavanje palmi (Partija 3).

Postupak hitne nabavke pokrenut je 11.04. 2018. godine. Međutim, kroz ovu sprovedenu hitnu nabavku zaključen je ugovor samo za Partiju 3 (uništavanje palmi) i izabran je jedini ponuđač: Ekoplant d.o.o. (Ugovor o hitnoj nabavci roba, broj: 406-24/18-7 od 1. 06. 2018. godine). Za preostale dvije partije, postupak hitne nabavke je obustavljen jer nije dostavljena nijedna ispravna ponuda.

Nakon toga, odmah je pokrenut ponovni postupak hitne nabavke 07.05.2018. godine, koji je završen 17.05.2018.godine. Za partiju 1 i 2 (nabavka klopki i injektora) izabran je ponuđač Veletex d.o.o. (Ugovor o hitnoj nabavci roba, broj: 406-35/18-7 od 01.06.2018. godine), a za nabavku kompleta za endoterapiju "Zožeta" d.o.o. (Ugovor o hitnoj nabavci roba, broj: 406-35/18-7 od 01.06.2018. godine).

U nastavku je dat pregled sprovedenih mjera u skladu sa Posebnim akcionim planom:

MJERA 1: NABAVKA KLOPKI

Rok: I/II kvartal 2018

Status: Realizovana

Postavljanje klopki je fitosanitarna mjera koja ima za cilj praćenje leta, dinamike populacije crvenog surlaša palmi radi pravovremenog sprovođenja mjera tretiranja palmi i praćenja efikasnosti primjenjenih mjera.

Klopke sa feromonima su nabavljene i isporučene Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove 9.07.2018.godine.

Klopke se postavljaju od 16.07.2018.godine duž crnogorskog primorja u skladu sa Posebnim akcionim planom.

Pregled postavljenih klopki po opštinama

Opština	Broj klopki po opštinama i lokalitetima
Ulcinj	3
Bar	7
Budva	5
Kotor	5
Tivat	5
Herceg Novi	5

Odgovorno lice – stručnjak entomolog vrši redovno očitavanje klopki i prati brojnost populacije crvenog surlaša palmi.

Predstavnici organa lokalne samouprave su odgovorni za čuvanje i vidno obilježavanje klopki.

MJERA 2: INJEKTIRANJE/ENDOTERAPIJA

Rok: I/II kvartal 2018

Status: Realizovana/Realizacija u toku

Mjera 2 ima dvije komponente i to: nabavku injektora i kompleta za endoterapiju.

Komponenta 2.1: Injektiranje

Rok: I/II kvartal 2018

Status: Realizovana

Cilj nabavke injektora je njihova ugradnja u palme kod fizičkih lica, kako bi se dalje moglo sprovesti injektiranje radi promovisanja metoda sa smanjenom mogućnošću negativnog uticaja pesticida na zdravlje ljudi, životinja i životnu sredinu.

Injektori su nabavljeni i isporučeni Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove 9.07.2018.godine.

Injektori su podjeljeni u skladu sa Posebnim akcionim planom ovlašćenim pružaocima usluga koji su odgovorni za njihovu besplatnu ugradnju kod fizičkih lica.

Komponenta 2.2: Endoterapija

Rok: I/II kvartal 2018

Status: Realizacija u toku

Cilj nabavke kompleta za endoterapiju je uvođenje u praksu metode čija je primjena bezbjednija tokom turističke sezone sa smanjenom mogućnošću negativnog uticaja pesticida na zdravlje ljudi, životinja i životnu sredinu.

Metoda injektiranja/endoterapije vrši se ubrizgavanjem insekticida direktno u biljku radi suzbijanja štetnog organizma, a omogućava primjenu na palmama nepristupačnim za tretman zalivanja krošnje.

Obuka osoblja izabranog ponuđača za primjenu endoterapije sprovedena je 10. i 11.07.2018.godine, kada je i izvršeno probno tretiranje 20 palmi, a tretiranje palmi na javnim površinama u Herceg Novom počelo je 23.07.2018.godine i vršiče se na lokacijama određenim od strane lokalnih uprava na čitavom crnogorskom primorju u skladu sa Posebnim akcionim planom.

MJERA 3: NABAVKA I SADNJA DRUGOG BILJA

Rok: IV kvartal 2018

Status: Nije dospjela za realizaciju

U cilju sanacije šteta i očuvanja životne sredine planirana je mjera sadnje novog bilja, a ona predstavlja indirektnu mjeru koja doprinosi suzbijanju crvenog surlaša palmi.

Poktenute su aktivnosti u cilju definisanja količina i vrsta sadnog materijala, na osnovu predloga organa lokalne uprave.

Za sadnju i njegu nabavljenog sadnog materijala biće odgovorni organi lokalne uprave, komunalne službe i lokalna preduzeća koja brinu o održavanju gradskog zelenila.

MJERA 4: UNIŠTAVANJE NAPADNUTIH PALMI

Rok: kontinuirano 2018

Status: Realizacija u toku

Mjera je osmišljena sa ciljem da se značajno doprinese smanjenju izvora infestacije. U skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja ovu mjeru sprovode držaoci bilja o sopstvenom trošku. Međutim, u praksi se javljaju problemi u sprovođenju mjere uništavanja: nepoznat držalac bilja; nedostupan držalac bilja (strani državljani bez stalnog mjesta boravka u Crnoj Gori); nedostatak finansijskih sredstava držaoca bilja.

Održan je sastanak sa kompanijom sa kojom je ugovorena mjera uništavanja palmi i postignut je dogovor da se sa uništavanjem počne od Opštine Herceg Novi, imajući u vidu da je to opština sa najtežom konfiguracijom terena i nepristupačnošću napadnutih palmi, kao i lošeg sprovođenja naređenih fitosanitarnih mjera od strane držaoca bilja.

U skladu sa predviđenim aktivnostima za realizaciju ove mjere donijeta je od strane Uprave za bezbjednost hrane Interna instrukcija za postupanje fitosanitrane inspekcije (broj: 320/18-0401-2539 od 5.06.2018. godine).

U skladu sa Mjerom iz Posebnog akcionog plana, Internom instrukcijom za postupanje fitosanitarne inspekcije i inicijativa fitosanitarnih inspektora za uništavanje napadnutih palmi (br. 320/18-0410-2263/2 od 05.06.2018., 320/18-0410-2982 i 320/18-0410-2983 od 02.07.2018.) Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove donijela odluke o uništavanju palmi.

Uništavanje napadnutih palmi na teritoriji Opštine Herceg Novi počelo je 07.06.2018. godine, a ovlašćeni pružalac usluga „Ekoplant“ doo je dostavio izvještaje o izvršenju mjere uništavanja. Realizacija uništavanja na terenu se vršila u zavisnosti od vremenskih prilika, gužve na određenim lokalitetima zbog turističke sezone i slično. S obzirom da je konfiguracija grada specifična, a uzimajući u obzir da se pojedine palme nalaze jako blizu saobraćajnica, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove zatražila je asistenciju Upravi policije PJ Herceg Novi za zaštitu stanovništva i saobraćaja prilikom uništavanja palmi.

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, vodi evidenciju o utrošenim sredstvima za ove namjene i evidenciju o broju uništenih palmi, te je do sada fakturisano uništenje 41 palme (po računu br. 142 od 30.06.2018. godine, u iznosu od 11.807,18 €). Fakturu prate zapisnici fitosanitarnih inspektora o izvršenom inspekcijskom pregledu nad realizacijom mjera uništavanja.

U periodu nakon ispostavljanja računa do 23.07.2018. godine uništeno je još 19 palmi.

U skladu sa do sada dostavljenim instrukcijama fitosanitarnih inspektora ostalo je još oko 48 palmi za uništavanje na teritoriji Opštine Herceg Novi.

Uništavanje će se nastaviti i u narednom periodu u skladu sa dostavljenim instrukcijama fitosanitarnih inspektora do utroška predviđenih sredstava.

Procjena je da će za ovu mjeru biti potrebno još finansijskih sredstava, naročito u periodu oktobar/novembar/decembar radi smanjenja potencijala infestacije.

Predlog je da se uradi izmjena Posebnog akcionog plana na način da se dio sredstava namijenjenih za realizaciju mjere nabavke i sadnje drugog bilja (Mjera 3) preusmjeri na Mjeru 4 – uništavanje napadnutih palmi.

SUMARNI PREGLED MJERA SA FINANSIJSKIM PRESJEKOM

R.B.	Ponuđač	Opis predmeta nabavke, odnosno dijela predmeta nabavke	Bitne karakteristike predmeta nabavke u pogledu kvaliteta, performansi i/ili dimenzija	Planirano €	Ugovoreno/ realizovano €	Status aktivnosti
1	EKOPLANT d.o.o Veliše Popovića br. 37 Podgorica	Uništavanje palmi	Uništavanje vrše ovlašćeni pružaoci usluga. Ukupan broj palmi za uništavanje minimum 150 kom.	47.000,00	43.197,00	kontinuirano
2	VELETEX d.o.o Cijevna bb Podgorica	Nabavka klopki	Klopke tip Picusan: crna, piramidalnog oblika, sa rebrastom površinom radi lakšeg ulaska imaga <i>R. ferrugineus</i> u klopku, sa posudom za tečnost u unutrašnjosti, poklopcem na vrhu i mrežicom za feromon; minimum 40 kom	8.000,00	1.936,00 1.442,93 484,00 <u>142,18</u> Sum:4.005,11	realizovano
3	VELETEX d.o.o Cijevna bb Podgorica	Feromoni	Kapsule (dispenceri) agregacijskog feromona (4-methyl-5-nonanol i 4-methyl-5- nonanone u odnosu 9:1 - 700 mg, sa rokom važenja minimum 14 mjeseci. Kapsula feromona mora biti podesna za primjenu u klopkama tipa Picusanminimum 150 kom			
4	VELETEX d.o.o Cijevna bb Podgorica	Feromoni	Kapsule agregacijskog feromona (4-methyl-5-nonanol i 4-methyl-5-nonanone u odnosu 9:1 - 400 mg) sa rokom važenja minimum 24 mjeseca. Kapsule feromona moraju biti kao vrećica podesna za primjenu u standardnim klopkama-kantama koje se ukopavaju zemlju (Bucket trap),minimum 200 kom			
5	VELETEX d.o.o Cijevna bb Podgorica	Klopke	Ploče minimum 400 kom			
6	VELETEX d.o.o Cijevna bb Podgorica	Injektori	Injektor: izrađen od PVC ili drugog materijala otpornog na koroziju i hemikalije, dužina 15 cm, sa otvorima prečnika 3mm i sa zatvaračem 800 kom	60.000,00	7.695,60	realizovano raspodjela u toku
7	ZOŽETA d.o.o Topla III. Herceg Novi	Kompleti za sprovođenje endoterapije	1.Komplet za ubrizgavanje dizajniran za mikro ubrizgavanje pod pritiskom od maksimalno 2 bara sa mikroinjektorima.1 kom 2.Aktivna materija Enamektin benzoat (42,9 G/L), količina 21l		51.550,00	realizovano endoterapija u toku
UKUPNO DO SADA UTROŠENO SREDSTVA					98.752,11	